

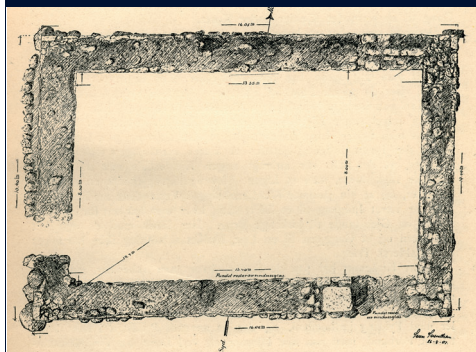

RIKSANTIKVARENS RUINPROSJEKT

St. Mikael's kirkeruin, Rokoberget, Løten i Hedmark

Foto: Reinert Svendsen, 1907.

På Hedmarkens flatbygder ligger noen av de mest staselige kirkebygninger av stein vi har fra middelalderen. Her ligger Ringsaker kirke, Stange kirke og ruinen av Hamar domkirke. At man bygde steinkirker i de brede, rike bygdene er ingen overraskelse, men at vi langt fra tett bebygde områder, på Rokoberget ved Rokosjøen i Løten, finner ruinen av en liten steinkirke, krever en forklaring. Kildegrunnlaget er imidlertid svært tynt.

Historikk

St. Mikaelkirken på Roko nevnes i et pavebrev fra 1254. Kanniken Theodorus i Hamar overdras kirken som erstatning for at han ikke fikk bispestolen i Hamar. Et stort antall kirker viet til erkeengelen Mikael ble reist i Norge i middelalderen. St. Mikael fremstilles som både ondskapens bekjemper og nådens engel.

Kirken har trolig vært en form for valfartskirke beliggende ved pilegrimsveien mellom Østerdalen og Hamar. Dette kan gi den et visst økonomisk grunnlag, som kanskje kunne være plaster på såret for en vraket kannik i Hamar. Kirken har forfalt etter reformasjonen, og tradisjonen vil ha det til at den ble brent ned av svenske styrker under syvårskrigen 1567, da også Hamar ble ødelagt.

Ruinen ligger på toppen av Rokoberget, på en stor flate som fortsatt brukes som beite. Gården ligger i sydenden av platået. Den er nå fraflyttet. Tidligere var det en praktfull utsikt fra ruinen utover Rokosjøen, men skogen har senere vokst igjen.

Undersøkelse

Ruinen ble gravd ut i årene 1906-07. Da fjernet man også et uthus med gjødselkjeller som på 1800-tallet var blitt bygd opp på ruinen. Ved utgravningene ble det funnet en del kvaderstein og stein fra bueåpninger. Disse har til nå ligget langs murene inne i ruinen. Noen kvaderstein er brukt ved tidligere restaureringer, blant annet til å bygge opp ruinens hjørner utvendig.

Det som er bevart av ruinen, er hovedsakelig fundamentene, noen steder bare ett til to steinskift over grunnen. Bare østmuren har en viss høyde. Kirken ble bygd på en fjellrygg som i dag stikker opp inne i kirkerommet. Ved utgravningen ble det gravd helt ned til fjellet. Dette innebærer at de delene av murene som nå er synlige innvendig, stort sett lå under kirkens opprinnelige gulvnivå. Kirken var rektangulær, uten noen utvendig markering av koret. Den har en lengde på 16,5 meter og en bredde på 10,5 meter.

Skjøtelsesplan

I samarbeid med stiftelsen Domkirkeodden er det fra Løten kommunes side utarbeidet en plan for konservering, skjøtsel og vedlikehold av St. Mikael's kirkeruin. Vegetasjonen inn mot murene vil bli fjernet. De tidligere restaurerte hjørnene er i dårlig forfatning, og vil bli tatt forsiktig ned og murt opp igjen. Det utraste partiet i nordmuren vil bli utbedret, og løse stein festet. Man vil også flytte tilhugget stein som ligger inn mot murene. Dette er nødvendig for å gjøre murforløpet lettere å oppfatte.

Ellers er murene såpass lave at de stort sett klarer seg selv med minst mulig inngrep. Et trekors som er murt fast på toppen av østmuren vil bli tatt ned og satt opp igjen inne i ruinen, der alteret kan ha stått.

Det er også viktig å verne kulturlandskapet og bygningsmiljøet nær ruinen.

Fotos: Stiftelsen Domkirkeodden, Hedmarksmuseet.